

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 92 0 P 030510 16 Rev
Banjaluka: 1.6.2017. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Biljane Tomić, kao predsjednika vijeća, te Senada Tice i Tanje Bundalo, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužilaca R.D. iz M., Ulica ..., zastupanog po punomoćniku D.M., advokatu iz V., Ulica ... i a.d. B. M., ..., zastupanog po punomoćniku-zaposleniku R.D.1, protiv tuženih „V BiH“ S., B.K. iz S., A.G. iz S. i S.V. iz S., svi na adresi ... D.V. iz M.1, opština M., svi zastupani po punomoćniku N.G., advokatu iz S., Ulica ..., radi naknade štete zbog klevete, vrijednost predmeta spora 200.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužilaca izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj: 92 0 P 030510 16 Gž od 6.6.2016. godine, na sjednici održanoj 1.6.2017. godine, donio je

PRESUDU

Revizija tužioca R.D. se djelimično usvaja, presuda Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj: 92 0 P 030510 16 Gž od 6.6.2016. godine preinačava i sudi:

„Žalba tuženih se odbija i presuda Osnovnog suda u Vlasenici broj: 92 0 P 030510 11 P od 28.10.2015. godine, potvrđuje u dosuđujućem dijelu odluke (stav 1.)“.

Revizija se u preostalom dijelu odbija (stav 2., 3. i 4.).

Revizija tužioca a.d. B. M. se usvaja, presuda Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj: 92 0 P 030510 16 Gž od 6.6.2016. godine ukida u dijelu kojim je potvrđena prvostepena presuda o odbijajućem dijelu odluke o tužbenom zahtjevu (stav 5) i dosuđujućem dijelu odluke o troškovima postupka (stav 6.), te predmet u tom dijelu vraća istom sudu na ponovno suđenje.

Odbija se zahtjev tuženih za naknadu troškova na ime sastava odgovora na reviziju u iznosu od 8.183,60 KM.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Vlasenici broj: 92 0 P 030510 11 P od 28.10.2015. godine, djelimično je usvojen tužbeni zahtjev tužioca R.D. (u daljem tekstu: prvotužilac) i obavezani tuženi „V BiH“ (u daljem tekstu: prvotuženi), B.K. (u daljem tekstu: drugotuženi), A.G. (u daljem tekstu: trećetuženi) i S.V. (u daljem tekstu: četvotuženi) da mu na ime naknade nematerijalne štete zbog klevete iznešene na BH, odnosno njenom sektoru BHT1 u

okviru Informativnog programa u Političkom magazinu C. u priložima novinarke S.V., emitovanim 18.10.2011. godine, 1.11.2011. godine i 8.11.2011. godine, isplate i to:

-za emitovani prilog na dan 18.10.2011. godine iznos od 1.500,00 KM, od čega prvotuženi iznos od 600,00 KM, drugotuženi iznos od 300,00 KM, trećetuženi iznos od 300,00 KM i četvotuženi iznos od 300,00 KM,

-za emitovani prilog na dan 1.11.2011.godine iznos od 1.500,00 KM, od čega prvotuženi iznos od 600,00 KM, drugotuženi iznos od 300,00 KM, trećetuženi iznos od 300,00 KM i četvotuženi iznos od 300,00 KM,

-za emitovani prilog na dan 8.11.2011.godine iznos od od 1.500,00 KM, od čega prvotuženi iznos od 600,00 KM, drugotuženi iznos od 300,00 KM, trećetuženi iznos od 300,00 KM i četvotuženi iznos od 300,00 KM, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom na dosuđene iznose počev od 4.11.2011. godine do konačne isplate, kao i da prvotužiocu nadoknade troškove postupka u iznosu od 310,78 KM, sve u roku od 30 dana od dana dostavljanja presude (stav 1.).

Odbijen je tužbeni zahtjev prvotužioca u dijelu kojim traži da se naloži prvotuženom i drugotuženom da odmah sa Interneta (You Tube), skinu objavljeni sadržaj, odnosno priloge emitovane u emisiji Političkog magazina C. BHT1 u dane 18.10.2011.godine, 1.11.2011. godine i 8.11.2011. godine (stav 2.).

Odbijen je tužbeni zahtjev prvotužioca preko dosuđenog iznosa, a do traženog iznosa i to:

-za emitovani prilog na dan 18.10.2011.godine za iznos od 100.000,00 KM, od čega prvotuženi iznos od 50.000,00 KM, drugotuženi iznos od 15.000,00 KM, trećetuženi iznos od 15.000,00 KM i četvotuženi iznos od 15.000,00 KM,

-za emitovani prilog na dan 1.11.2011.godine za iznos od 100.000,00 KM, od čega prvotuženi iznos od 50.000,00 KM, drugotuženi iznos od 15.000,00 KM, trećetuženi iznos od 15.000,00 KM i četvotuženi iznos od 15.000,00 KM,

-za emitovani prilog na dan 8.11.2011.godine za iznos od od 100.000,00 KM, od čega prvotuženi iznos od 50.000,00 KM, drugotuženi iznos od 15.000,00 KM, trećetuženi iznos od 15.000,00 KM i četvotuženi iznos od 15.000,00 KM, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom na navedene iznose počev od dana podnošenja tužbe do konačne isplate,

-za troškove postupka u iznosu od 13.512,00 KM (stav 3.)

Odbijen je tužbeni zahtjev prvotužioca u odnosu na petotuženog kojim traži da se obaveže petotuženi da mu na ime naknade štete zbog klevete iznešene na BH, odnosno njenom sektoru BHT1 u okviru Informativnog programa u Političkom magazinu C. u priložima novinarke S.V. emitovane 18.10.2011. godine, 1.11.2011. godine i 8.11.2011. godine, isplati i to:

-za emitovani prilog na dan 18.10.2011. godine iznos od 5.000,00 KM,

-za emitovani prilog na dan 1.11.2011. godine iznos od 5.000,00 KM,

-za emitovani prilog na dan 8.11.2011. godine iznos od 5.000,00 KM, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom na navedene iznose počev od dana podnošenja tužbe do konačne isplate (stav 4.).

Odbijen je tužbeni zahtjev a.d. B. M. (u daljem tekstu: drugotužilac) kojim traži da se tuženi obavežu da mu na ime naknade materijalne štete za klevetu iznešenu na RTBIH u okviru

informativnog programa u Političkom Magazinu C., u vidu izmakle koristi čije ostvarenje je spriječeno radnjama tuženih, isplati ukupan iznos od 482.395,66 KM, i to:

-za prilog emitovan dana 18.10.2011. godine, tako što će prvotučeni platiti iznos od 80.399,27 KM, drugotučeni iznos od 24.119,78 KM, trećetuženi iznos od 24.119,78 KM, četverotučeni iznos od 24.119,78 KM i petotučeni iznos od 8.039,92 KM,

-za prilog emitovan 1.11.2011. godine, tako što će prvotučeni platiti iznos 80.399,27 KM, drugotučeni iznos od 24.119,78 KM, trećetuženi iznos od 24.119,78 KM, četverotučeni iznos od 24.119,78 KM i petotučeni iznos od 8.039,92 KM,

-za prilog emitovan 8.11.2011. godine, tako što će prvotučeni platiti iznos 80.399,27 KM, drugotučeni iznos od 24.119,78 KM, trećetuženi iznos od 24.119,78 KM, četverotučeni iznos od 24.119,78 KM i petotučeni iznos od 8.039,92 KM, sve sa zakonskim zateznim kamatama počev od dana podnošenja tužbe do isplate (stav 5).

Obavezan je drugotučilac da tuženima na ime naknade troškove postupka isplati iznos od 28.989,20 KM, u roku od 30 dana od donošenja presude (stav 6.).

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj: 92 0 P 030510 16 Gž od 6.6.2016. godine, usvojena je žalba tuženih (od 1 do 4) i prvostepena presuda preinačena u dosuđujućem dijelu kojim su obavezani na isplatu naknade štete prvotučiocu, tako što se tužbeni zahtjev prvotučioca u tom dijelu odbija.

Žalbe tužilaca su odbijene i prvostepena presuda potvrđena u odbijajućem dijelu odluke o tužbenim zahtjevima.

Tužiocu su obavezani da solidarno tuženima na ime naknade troškova postupka isplate iznos od 38.758,58 KM, u roku od 30 dana od dana prijema presude.

Prvotučilac revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Drugotučilac revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Tuženi u odgovoru predlažu da se revizije odbiju i tužiocu obavežu na naknadu troškova revizionog postupka u iznosu od 8.183,60 KM.

Revizija prvotučioca je djelimično osnovana.

Revizija drugotučioca je osnovana.

Predmet spora po tužbenom zahtjevu prvotučioca jeste naknada nematerijalne štete zbog klevete u iznosu od 315.000,00 KM, a po zahtjevu drugotučioca naknada materijalne štete u vidu izgubljene dobiti u iznosu od 482.395,66 KM.

U bitnom se činjenično utvrđenje prvostepenog suda sastoji u sljedećem: da su 18.10.2011. godine, 1.11.2011. godine i 8.11.2011. godine emitovani prilozi (u daljem tekstu: sporni prilozi) koje je objavio prvotuzeni kao javni emiter, da je drugotuzeni u svojstvu direktora prvotuzenog kontrolisao sadržaj objavljivanja, da je urednik tog sadržaja trećetuženi, a da je četvrtetuženi autor spornih priloga; da su u objavljenim prilozima iznesene činjenice “kako je više od 90% državnog kapitala u B. prikazano kao samo 36%, a M. nema dio glave nakon što su ga prije osam godina, pokušali ubiti, obeshabren sudskim postupcima putem kojih kompanija B. i njen generalni direktor R.D. od njega pokušavaju naplatiti 1.300.000,00 KM, da li u BiH i danas postoji parapolicija, koliko se u M. smije bez D. znanja, tzv. Industrijska policija odnosno navodi o tome kako D. služba obezbjeđenja zastrašuje i fizički nasrće na mještane M. realnost je ove opštine od kraja rata do danas“; da su tuženima osnov za emitovanje spornih priloga bile izjave A.Š., D.V. i određena dokumentacija pribavljena od M.M., odnosno Udruženja M.; da je rješenjem Direkcije za ... broj: 01-1152-1/99 od 24.01.2001. godine odobren program privatizacije drugotužioca i utvrđena vrijednost državnog kapitala, visina kapitala koja će se privatizovati i metod privatizacije, dok je zapisnikom o izvršenoj inspekcijskoj kontroli ovog preduzeća broj: 05/456-1-337/99 od 23.9.1999.godine, konstatovano da nisu utvrđene nepravilnosti u vezi sa izvršenim prodajama osnovnih sredstava drugotužioca fimi M. d.o.o. M.; da tuženi prije obavljanja spornih priloga nisu pribavili službenu dokumentaciju koju je bilo moguće pribaviti, a što se odnosi na dokumentaciju kojom raspolaže MUP RS u vezi sa ratnim dešavanjima u periodu od 1992. do 1995. godine, dokumentaciju Tužilaštva BiH, dokumentaciju kojom raspolaže Direkcija za ..., dokumentaciju finansijske policije o provedenim inspekcijama kod drugotužioca; da je drugotužilac sa d.o.o. T. V. zaključio 3.10.2011. godine predugovor radi kupoprodaje radnih mašina u vrijednosti od 932.800,00 KM, koji je raskinut od strane d.o.o. T. V. pismenom obavjesti od 19.10.2011. godine zbog objavljenog priloga u Političkom Magazinu C. od 18.10.2011. godine; da je drugotužilac sa d.o.o. P. B. zaključio 5.10.2011. godine predugovor radi kupoprodaje radnih mašina u vrijednosti od 945.2200,00 KM, koji je raskinut od strane d.o.o. P. B. pismenom obavjesti od 19.10.2011. godine zbog objavljenog priloga u Političkom Magazinu C.;

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 5. stav 1., člana 7. i člana 11. Zakona o zaštiti od klevete („Službeni glasnik RS“, broj: 37/01-u daljem tekstu: ZZK), u vezi sa odredbom člana 200. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj: 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO), prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Po shvatanju prvostepenog suda, prvotužilac je oklevetan prenošenjem neistinitih sadržaja u spornim prilozima koji se odnose na tvrdnje “kako je više od 90% državnog kapitala u B. prikazano kao samo 36%, a M. nema dio glave nakon što su ga prije osam godina, pokušali ubiti, obeshabren sudskim postupcima putem kojih kompanija B. i njen generalni direktor R.D. od njega pokušavaju naplatiti 1.300.000,00 KM, da li u BiH i danas postoji parapolicija, koliko se u M. smije bez D. znanja, tzv. Industrijska policija odnosno navodi o tome kako D. služba obezbjeđenja zastrašuje i fizički nasrće na mještane M. realnost je ove opštine od kraja rata do danas“.

Odgovornost tuženih u vezi sa spornim prilozima, prvostepeni sud nalazi u tome da je prvotuzeni javni emiter koji je objavio sporne priloge, da je drugotuzeni njegov direktor, a

trećetuženi urednik političkog magazina u čijem sadržaju su emitovani sporni prilozi, dok je četvotuženi autor priloga. Ponašanje tuženih u sačinjavanju i emitovanju spornih priloga, prvostepeni sud je ocijenio suprotnim opšte prihvaćenim profesionalnim standardima javnih emitera, jer su „prilikom pripreme za emitovanje spornih priloga bili krajnje nepažljivi zasnivajući svoja emitovanja samo na izjavama lica i određenoj vrsti dokumentacije fizičkih lica, bez pribavljanja službene dokumentacije o činjenicama koje su namjeravali iznositi...“.

Pozivom na odredbu člana 11. ZZK i člana 200. ZOO, prvostepeni sud je prvotužiocu na ime naknade nematerijalne štete, zbog povrede časti i ugleda, dosudio iznos od 4.500,00 KM. Visinu naknade nematerijalne štete sud je utvrdio pozivom na odredbu člana 127. ZPP, uz obrazloženje da prvotužilac nije pristupio na ročište na kome je trebao biti saslušan u svojstvu parnične stranke i, time, „nije pružio dokaze da mu je nastala veća nematerijalna šteta od dosuđene“.

Prvostepeni sud je u cijelosti odbio tužbeni zahtjev drugotužioca, iz razloga što cijeni da nije dokazao da je materijalna šteta koju potražuje „nastala isključivo zbog emitovanih spornih priloga“, neprihvatajući „da u situaciji kada su ugovoreni poslovi milionske vrijednosti kupci odustanu zbog emitovanih spornih priloga“. Po ocjeni prvostepenog suda, drugotužilac nije dokazao da je poduzeo određene mjere u cilju zaključivanja ugovora, jer je „mogao pokrenuti postupke protiv firmi koje su odustale od zaključivanja ugovora i u tom postupku bi se eventualno utvrdila obaveza tih lica da zaključe ugovore“. Izostanak ovakvog postupanja na strani drugotužioca, prvostepeni sud smatra protivnim obavezi koju mu nameće odredba člana 8. ZZK jer je nalazi da je dužan preuzimati sve potrebne mjere da ublaži svu štetu uzrokovanu navodnim klevetničkim izražavanjem.

Prvostepeni sud je u odnosu na odbijajući dio tužbenog zahtjeva kojim se traži da se naloži prvotuženom i drugotuženom da odmah sa Interneta (You Tube), skinu priloge emitovane u emisiji Političkog magazina C. BHT1 u dane 18.10.2011.godine, 1.11.2011. godine i 8.11.2011. godine, prihvatio istaknuti prigovor pasivne legitimacije. Obrazlažući svoj stav, prvostepeni sud ukazuje da ovi tuženi nisu „vlasnici You Tube obzirom da se radi o društvenoj mreži“.

U odnosu na petotuženog, prvostepeni sud je zahtjev odbio pozivom na odredbu člana 6. stav 1. tačka a) ZZK, cijeneći da je on iznio mišljenje o tužiocima zasnovano na njihovom ličnom odnosu.

Drugostepeni sud nalazi da je pravilan zaključak prvostepenog suda da su tuženi od 1 do 4. oklevetali prvotužioca iznošenjem neistinitih činjenica, ali da za njihovu odgovornost „nije dovoljna samo povreda pravno zaštićenog nematerijalnog dobra... već je potrebno utvrditi jačinu i dužinu trajanja duševnih bolova“. Polazeći od zaključka da se kod klevete šteta ne pretpostavlja i da duševni bolovi nisu „opšte poznata činjenica“, prvostepeni sud cijeni da prvotužilac nije dokazao visinu štete koju trpi jer na tu okolnost nije izvodio dokaze.

Iz tog razloga drugostepeni sud je usvojio žalbu tuženih i prvostepenu presudu preinačio u dosuđujućem dijelu, tako što je odbio tužbeni zahtjev prvotužioca.

Po ocjeni drugostepenog suda, pravilno je odbijen tužbeni zahtjev drugotužioca jer nije dokazao da je usljed štetnih radnji tuženih pretrpio štetu prema odredbi člana 189. stav 3. ZOO. Ovakav zaključak drugostepeni sud temelji na činjenicama da ugovorne stranke nisu nakon

zaključenja predugovora „preduzele ni jednu radnju iz koje bi proizilazila ozbiljna namjera da se predugovor realizuje“, jer nije došlo do uplate avansa, niti je drugotužilac „preduzeo konkretne mjere za nabavku mašina koje su navedene u predugovoru“.

Cijeneći nalaz vještaka finansijske struke S.J. od 10.2.2014. godine, drugostepeni sud zaključuje da je nalaz zasnovan na pretpostavkama o mogućem ostvarenju dobiti koja bi se sastojala u razlici između nabavne vrijednosti mašina u K. i prodajne vrijednosti po predugovoru, a ne na „dobiti koja se realno mogla očekivati po redovnom toku stvari što bi proizilazilo iz dotadašnje poslovne aktivnosti drugotužioca“.

Osnovano revidenti ukazuju da je u postupku donošenja pobijane presude drugostepeni sud pogrešno primjenio materijalno pravo i počinio povredu odredbe parničnog postupka iz člana 8. ZPP, što je uticalo na zakonitost i pravilnost osporene presude (član 209. i 211. ZPP).

Pri utvrđivanju postojanja pravnog osnova i visine štete za klevetu sudovi primjenjuju principe iz relevantnih odredbi ZOO, ZZK i ZPP, uvažavajući specifičnost svakog konkretnog slučaja (težina povrjeđenog dobra, status i položaj oštećenih u društvu, ustaljena sudska praksa). Osnov odgovornosti za naknadu štete za klevetu sadržan je u odredbi člana 5. ZZK koji je „lex specialis“ i odredbi člana 154. stav 1. i 158. ZOO, a visina naknade se određuje primjenom odredbe člana 11. ZZK u vezi sa odredbom člana 200. ZOO.

Odredbom člana 1. stav 1. ZZK propisano je da se ovim zakonom uređuju prihvatljiva ograničenja slobode izražavanja u pogledu građanske odgovornosti za štetu nanесenu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem i prenošenjem nečeg neistinitog. Odredbom člana 2. stav 2. ZZK propisano je da se zakon tumači tako da se u najvećoj mjeri obezbjedi pristup slobodi izražavanja. Prema tome, pojam „prihvatljivog ograničenja slobode izražavanja“ sa aspekta građanske odštetne odgovornosti koju predviđa ZZK, sud utvrđuje za svaki konkretni slučaj i on predstavlja pravni standard i granice između obezbjeđenja principa slobode izražavanja i njenih prihvatljivih ograničenja u pogledu odštetne odgovornosti.

Obavješćavanje javnosti o eventualnim zloupotrebama od strane javnih ličnosti ili pravnih lica jeste legitiman cilj novinara i medija u demokratskom društvu, pa vezano za ustanovljene principe iz člana 10. Evropske konvencije, tuženi imaju obavezu ukazati na koji način su pribavljene objavljene informacije kako bi se utvrdilo da li su postupali „bona fide“. Odbrana na osnovu iskrene namjere je jedna vrsta zamjene za dokazivanje istinitosti i kada novinar ima opravdan cilj, kada je u pitanju nešto od javnog značaja i kada je uložен razuman napor u potvrđivanje činjenica koje iznosi, medij se neće smatrati odgovornim čak ni u slučaju da se ispostavi da su činjenice bile neistinite.

Opšti interes koji dopušta da se pokrene pitanje o eventualnim nezakonitim radnjama javnih ličnosti ili pravnih lica, ne može se braniti iznošenjem informacija za koje nije utvrđena istinitost, a koje predstavljaju napad na njihov ugled i koje se, zbog toga, ne mogu smatrati kritikom koju su oni dužni tolerirati s obzirom na funkcije i poslove koje vrše.

Iz sadržaja spornog izražavanja u priložima od 18.10.2011.godine, 1.11.2011. godine i 8.11.2011. godine, proizilazi da ono nije bilo iznošenje vrijednosnih sudova koji se ne mogu dokazivati, nego da je bilo objavljeno kao iznošenje činjenica pa se, za razliku od vrijednosnih sudova, mogu i dokazati.

Po ocjeni ovog suda, nižestepeni sudovi su na osnovu provedenih dokaza jasno obrazložili da se u sadržaju spornih priloga u emisiji prvotuženog Političkom magazinu C., zadire i vrijeđa privatni i javni (poslovni) ugled i čast tužilaca i da je to uticalo na povjerenje javnosti i poslovnih partnera u njih. Sadržaj objavljenih spornih priloga je objavljen u političkom magazinu koji je veoma gledan u udarnom terminu na cijeloj teritoriji BiH, pri čemu su nižestepeni sudovi imali u vidu da su tužioci dovedeni u vezu sa pripadnošću i učešćem tužilaca u kriminalnim radnjama, između ostalog i krivičnom djelu ratnog zločina, pa i onog najtežeg oblika (genocid). Za iznesene kvalifikacije moraju postojati osnovani i relevantni dokazi, kojih u spornim priložima nije bilo, čime su tužioci povrijeđeni u poslovnom, javnom i privatnom integritetu, pa su tuženi kao prenosioци neistinitih činjenica odgovorni prema tužiocima u smislu počinjene klevete i nanesene im štete.

U konkretnom slučaju nije postojala iskrena namjera tuženih i oni nisu uložili razuman napor da potvrde činjenice koje su iznijeli, niti da naknadno ublaže štetne posljedice, a naročito da prethodno provjere kod ovlaštenih državnih organa i institucija da li postoje podaci koje su imali namjeru objaviti u spornim priložima.

Tuženi su, po ocjeni ovog suda, objavljivanjem spornih priloga u javnosti objavili neistinite činjenice o tužiocima, posebno prikazujući prvotužioca u negativnom svjetlu i identifikujući ga javnosti u takvom svjetlu, čime su narušili njegov ugled. To što su i kako tuženi pisali i objavili u spornim priložima ničim nisu dokazali, tj. nisu ni jednu od radnji i negativnosti koje su pripisali prvotužiocu argumentovano doveli u vezu sa postupanjem prvotužioca.

Kada je u pitanju tužbeni zahtjev prvotužioca, radi se o naknadi nematerijalne štete zbog narušavanja časti i ugleda prvotužioca, koji predstavljaju vrijednost čiju zaštitu ne treba dovoditi u pitanje jer svaka osoba se odlikuje tim kategorijama koje su neodvojivi dio njegove ličnosti. Čast se najčešće definiše kao skup nematerijalnih vrijednosti koje čovjek posjeduje kao ljudsko biće i pripadnik određene društvene zajednice, što se stječe rođenjem. S druge strane, o ugledu se najčešće govori kao o „vanjskoj časti“ koja podrazumijeva uvažavanje koje osoba ima u društvenoj zajednici. Kao takve kategorije, čast i ugled su aspekt građanskopravne zaštite.

Naknada nematerijalne štete zbog klevete ne predstavlja naknadu u pravom smislu te riječi, jer se njome ne postiže uspostavljanje onakvog stanja koje je postojalo prije njenog nastanka, pa nema reparacioni karakter.

Za odmjeravanje novčane naknade nematerijalne štete, s obzirom na veoma različitu moralno-psihičku konstituciju svake osobe, ne postoji taksativno određena lista dokaza niti se može očekivati izvođenje dokaza kojim bi se na egzaktn način utvrdio intenzitet i trajanje nastale nematerijalne štete. Zato sudovi nisu ograničeni posebnim formalnim dokaznim sredstvima, naročito ne izvođenjem dokaza vještačenjem u smislu utvrđenja jačine i trajanja duševnih bolova.

Sama za sebe činjenica da prvotužilac nije saslušan na te okolnosti jer se nije odazvao pozivu, ne daje osnova za potpuno odbijanje tužbenog zahtjeva (kako je to učinio drugostepeni sud) jer je razumno zaključiti da, imajući u vidu sadržinu i težinu činjenica iznesenih u spornom priložu, da bi svaki prosječni građanin, time i prvotužilac kao javna ličnost, trpio štetu zbog povrede časti i ugleda i da mu zbog toga pripada adekvatna naknada nematerijalne štete.

Dosuđeni iznos naknade prvotuziocu iz prvostepene presude od 4.500,00 KM, predstavlja adekvatnu naknadu obimu pretrpljene štete i odgovara iznosima koji su prihvaćeni u sudskoj praksi. Prvotuzilac nije dokazao tokom postupka, niti za to nudi dokaze u reviziji, da bi mu pripadalo pravo na veći iznos naknade nematerijalne štete od dosuđenog, pa je pravilno suđeno kada je u preostalom dijelu zahtjev odbijen.

Tužbeni zahtjev drugotuzioca se odnosi na naknadu materijalne štete kao direktne posljedice emitovanja spornih priloga, jer nalazi da su ti prilozi bili neposredni razlog zbog koga su pravna lica sa kojima su već imali zaključene predugovore iz okvira svoje djelatnosti, odustali od njihove realizacije, čime je pretrpio štetu u vidu izmakle dobiti.

Na okolnosti pretrpljene materijalne štete drugotuzilac je izveo dokaze (saslušanje svjedoka, nalaz vještaka i niz posrednih dokaza). Iz tih dokaza proizilazi utvrđenje da je drugotuzilac 5.8.2010. godine u Kini (u gradu Pekingu), registrovao svoje Predstavništvo, da je u Odluci o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta iz avgusta 2010. godine sistematizovao radna mjesta za „K. program“ i za „Predstavništvo K.“, da je registrovan za djelatnost nabavke i prodaje radnih mašina, da je 1.9.2011. godine učinio ponudu za nabavku radnih mašina prema d. .o.o. T. V. i d.o.o. P. B. i da su nakon prihvatanja ponuda zaključili predugovore, da su oba navedena pravna subjekta dopisima od 19.10.2011. godine obavjestili drugotuzioca da raskidaju predugovore i odustaju od kupovine radnih mašina zbog sadržaja spornog priloga od 18.10.2011. godine.

Pravilno se u reviziji drugotuzioca ukazuje da ovi dokazi nisu od strane nižestepenih sudova cijenjeni saglasno odredbi člana 8. ZPP, jer nijedan od tih dokaza, uključujući i nalaz vještaka, sudovi nisu cijenili savjesno i brižljivo, svaki dokaz zasebno i sve dokaze zajedno.

Prvostepeni sud se zadovoljio konstatacijom da tužilac nije dokazao da je do raskida došlo zbog spornih priloga, jer smatra da niko ne bi odustao od „milionskih poslova zbog emitovanih spornih priloga“.

Po ocjeni drugostepenog suda zahtjev je neosnovan jer ugovarači „nisu preduzeli ni jednu radnju iz koje bi proizilazila ozbiljna namjera da se predugovor realizuje“, navodeći da „kupci nisu platili avans“, pri čemu u potpunosti zanemaruje da je po predugovorima avans trebao biti plaćen tek 12.11.2011. i 17.11.2011. godine, da „prodavac nije preduzeo konkretne mjere za nabavku predmetnih mašina“ iako sama ponuda sadrži sve karakteristike ponuđenih mašina, a vještak u nalazu navodi da je uvidom u dokumentaciju utvrdio da je drugotuzilac stupio u kontakt sa kineskim proizvođačima i sačinio kalkulacije sa pratećom dokumentacijom, te da „prodavac protiv kupca nije podnio tužbu u cilju zaključenja glavnog ugovora“, zanemarujući razlog zbog koga kupci odustaju od predugovora.

Tek nakon savjesne i brižljive ocjene svih dokaza drugotuzioca, može se izvesti pravilan zaključak da li je drugotuzilac zbog spornih priloga trpio štetu po osnovu izmakle dobiti (član 189. stav 3. ZOO).

Zahtjev tuženih za naknadu troškova postupka u iznosu od 8.183,60 KM, na ime sastava odgovora na revizije, nije osnovan jer se ne radi o troškovima koji su bili potrebni radi vođenja parnice (član 387. stav 1. ZP).

Temeljem odredbe člana 248., 249. stav 1. i 250. stav 2. u vezi sa odredbom člana 456. a) ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća:
Biljana Tomić

Za tačnost otpravka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić